

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร
ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์
FACTORS AFFECTING FARMERS' ADOPTION OF QUALITY NAMWA
BANANAS PRODUCTION, NAM PHAI SUBDISTRICT,
NAM PAT DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE

กมลสร ลิมสมมุติ¹ และกุลยา อุปพงษ์^{2*}

Kamonsorn Limsommut¹ and Kullaya Uppapong^{2*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ การรับข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ผลิตกล้วยน้ำว้าในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 3,989 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ผลิตกล้วยน้ำว้าในพื้นที่ ที่มีการปลูกอย่างน้อย 2 ปี และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power จำนวน 276 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผลวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52 ปี การศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยน้ำว้าเฉลี่ย 7 ปี แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน มีการจ้างแรงงาน ร้อยละ 99.60 พื้นที่ปลูกกล้วยน้ำว้าเฉลี่ย 8 ไร่ รายได้เฉลี่ย 31,782 บาทต่อปี ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,333 บาทต่อปี ใน 1 ปีที่ผ่านมาเคยเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2 ครั้ง เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้า ร้อยละ 50.00 เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ร้อยละ 48.90 ระดับทัศนคติ พบว่า ทัศนคติต่อการใช้สารจับใบทำให้มีการใช้ปริมาณปุ๋ยน้อยลง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การผลิตกล้วยน้ำว้าที่มุ่งเน้นคุณภาพทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นและกระบวนการไม่ยุ่งยาก กับ การผลิตกล้วยน้ำว้าที่มุ่งเน้นคุณภาพทำให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้น ระดับความรู้ของเกษตรกรเฉลี่ย 14 คะแนน

¹คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อำเภอมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

¹Faculty of Agriculture, Uttaradit Rajabhat University, Mueang District, Uttaradit Province 53000

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อำเภอมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ 53000

²Faculty of Management Science, Uttaradit Rajabhat University, Mueang District, Uttaradit Province 53000

*corresponding author e-mail: kullaya.upp@uru.ac.th

Received: 23 January 2024; Revised: 23 March 2024; Accepted: 25 March 2024

DOI: <https://doi.org/10.14456/lsej.2024.10>

จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ระดับการยอมรับของเกษตรกร พบว่า การเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องวิธีสามารถลดความเสียหาย และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ การเลือกพันธุ์กล้วยที่เหมาะสมกับดินและวิเคราะห์ดินก่อนการปรับปรุงดิน กับ การเลือกพันธุ์กล้วยกับการตัดแต่งใบ มีผลต่อคุณภาพกล้วยน้ำว้า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การศึกษา จำนวนแรงงาน การฝึกอบรม การรับข่าวสาร การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน ทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับการผลิต

คำสำคัญ: การยอมรับ เกษตรกร กล้วย น้ำว้า

Abstract

This research aimed to study personal information, economics and information and the factors affecting farmers' acceptance of quality banana production methods in Nam Phai Subdistrict, Nam Pat District, Uttaradit Province. The research population consisted of farmers who produced Namwa bananas in the area. There were 3,989 people in total. The sample group consisted of farmers who had produced Namwa bananas in the area for at least two years and were willing to cooperate in this research. The sample size was determined using the G*power program to be 276 people, and then random sampling was carried out for each stratum using a simple random sampling method (Simple Random Sampling). The research found that farmers have an average age of 52 years with an education level higher than primary school. The average experience of growing bananas was seven years. The average number of workers in the household was three people. Most of them are hired workers at 99.60 percent. The average area for growing bananas was eight rai. The average income was 31,782 baht per year. The average production cost was 9,333 baht per year. On average, they attended training courses twice a year, received information about producing quality bananas at 50.00 percent, and were supported by various agencies at 48.90 percent. On the attitude level, the highest level was using leaf binders, which led to less fertilizer, followed by the production of bananas using quality-focused methods, which increased the number of products and was not complicated, and the production made better soil drainage. The farmer's average knowledge level was 14 out of 20 points. On the acceptance level, it was found that harvesting correctly can reduce damage, and proper post-harvest management of bananas is essential. Choosing banana varieties that are suitable for the

soil can increase yield. Soil improvement was shown after the soil analysis. The methods of choosing good banana varieties affected the quality of bananas. Leaf pruning affected banana quality. The factors that significantly affected the acceptance of quality banana production methods at 0.05 included level of education, workers number, training, information receiving, agencies support receiving, attitude and level of production knowledge.

Keywords: acceptance, farmer, bananas, namwa

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานราก การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้คุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ซึ่งกล้วยถือเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง จากข้อมูล ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2564 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่การปลูกกล้วยซึ่งเป็นกล้วยสดประมาณ 1,309,588 ไร่/ปี ซึ่งร้อยละ 99 ของผลผลิตใช้จำหน่ายและบริโภคภายในประเทศ มีเพียงร้อยละ 1 ที่ทำการส่งออก โดยมีประเทศที่นำเข้าหลักคือ ญี่ปุ่นและฮ่องกง (Office of Agricultural Economics, 2019) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรแนะนำให้เกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว สามารถปรับรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่ว่างเพื่อสร้างรายได้ ด้วยการปลูกกล้วยน้ำว้าเพราะจะสร้างผลตอบแทนสุทธิ 7,618 บาท/ไร่/ปี ส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายเป็นกล้วยสด ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดภายในจังหวัดและตลาดนอกจังหวัดหรือตามแหล่งท่องเที่ยว (Office of Agricultural Economics, 2019) สำหรับจังหวัดอุดรธานี พบว่า มีเกษตรกรปลูกกล้วย จำนวน 1,457 ราย พื้นที่เพาะปลูกรวม 7,554 ไร่ ผลผลิตต่อไร่ 2,025 กก./ไร่ ผลผลิตรวม 15,297.80 ตัน/ปี สามารถสร้างมูลค่า 122.38 ล้านบาทต่อปี (Uttaradit Provincial Agriculture and Cooperatives Office, 2021)

ปัญหาการผลิตกล้วยน้ำว้าในจังหวัดอุดรธานี ส่วนมากเกษตรกรประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น พื้นดินเสื่อมโทรมเนื่องจากการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นเวลานาน ราคาผลผลิตตกต่ำและมีความผันผวนจากนายทุนและพ่อค้าคนกลาง และปัญหาการส่งออกไปขายต่างประเทศได้น้อย ส่วนหนึ่งมาจากพันธุ์กล้วยที่ปลูกในจังหวัดไม่เหมาะสมกับตลาดต่างประเทศ และอ่อนแอต่อโรคที่สำคัญของกล้วย นอกจากนี้การส่งออกกล้วยยังมีปัญหาหลายอย่างเช่น คุณภาพกล้วยที่ปลูกได้ไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ปริมาณการผลิตยังไม่คงที่ และปัญหาเรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ไม่เหมาะสม

เนื่องจากกล้วยมีอายุการเก็บรักษาที่สั้นจึงส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการขนส่งที่สูง ซึ่งจะต้องเป็นกล้วยที่ผลิตจะต้องเป็นกล้วยปลอดสารพิษเท่านั้น (Suriya et al., 2017) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลให้เกษตรกร ผู้ปลูกกล้วยน้ำว้าในจังหวัดอุดรดิตถ์ได้รับผลกระทบจากต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ข้อจำกัดด้านการส่งออก ราคาที่ตกต่ำ และผลผลิตต่อไร่โดยเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลง ทางคณะอาจารย์และนักศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพ ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพมีความสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตกล้วยน้ำว้าที่มีวิธีการจัดการแปลงปลูกค่อนข้างง่าย ไม่ซับซ้อน และใช้ปัจจัยการผลิตที่มีต้นทุนต่ำ แต่ได้กำไรจากผลผลิตมากหากมีการจัดการตลอดฤดูกาลให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด ผู้วิจัยจึงวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร ตำบลน้ำโผ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการรับข้อมูลข่าวสาร และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร ตำบลน้ำโผ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์

ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมจนสรุปเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสารและการยอมรับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลกับการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ยืนยันผลวิจัยของ Sae-Art et al. (2019) แสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปรังมีอายุเพิ่มมากขึ้นจะมีแนวโน้มให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวนาปรังเพราะเกษตรกรที่มีอายุมากขึ้น สอดคล้องกับ Janthong & Sakkat (2016) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกเมลอนสุกย่างแล้งของเกษตรกร สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ผลวิจัยของ Khaowisade (2020) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการยอมรับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว แต่ผลวิจัยของ Srisompun et al. (2021) พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการยอมรับการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตามมาตรฐาน GAP เนื่องจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงยอมรับว่ามาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีสูงกว่ามาตรฐาน GAP โดยปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์การผลิต ผลวิจัยของ Chaisongkram & Worrapimphong (2019) พบว่าประสบการณ์ในการปลูกผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีผลต่อการยอมรับการผลิตตามหลักสูตรอบรมการส่งเสริมการเกษตร อีกทั้ง Kaewlaima et al. (2017) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ปี มีโอกาสที่เกษตรกรเหล่านี้จะยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 เท่า อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่ทำการเกษตรเป็นเวลานานมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการเกษตรมากกว่าเกษตรกรที่เพิ่งเริ่มทำได้ไม่นาน

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิต เกษตรกรที่มีความรู้ในกระบวนการผลิต ส่งผลต่อการยอมรับการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เนื่องจากการเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนมีความสนใจและตื่นตัวในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างมาก (Jai-aree, 2018) ไม่แตกต่างจากผลวิจัยของ Kaewlaima et al. (2017) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหากเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการทำเกษตรมากขึ้น 1 คะแนน มีโอกาสที่จะยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 3 เท่า สุดท้ายปัจจัยส่วนบุคคลด้านทัศนคติต่อการผลิต โดย Kaewlaima et al. (2017) พบว่า ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการทำเกษตรอินทรีย์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการยอมรับการผลิตผลผลิตทางการเกษตร หากเกษตรกรมีคะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้น 1 คะแนน มีโอกาสที่เกษตรกรเหล่านี้จะยอมรับการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น 1 เท่า อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการผลิตเกษตรอินทรีย์จะมีความสนใจ และต้องการหาความรู้วิธีการใหม่ในการผลิตเกษตรอินทรีย์

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

ปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านจำนวนแรงงาน ผลวิจัยของ Khaowisade (2020) พบว่า จำนวนการจ้างแรงงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อการยอมรับเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว สอดคล้องกับผลวิจัยของ Suriya et al. (2017) ยืนยันว่าจำนวนแรงงานมีอิทธิพลต่อการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อีกทั้ง Srisompun et al. (2021) ผลวิจัยยืนยันว่าเมื่อจำนวนแรงงานเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้ปริมาณการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรเพิ่มขึ้น 4.49 ตัน หรือ 4,487 กิโลกรัม สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านพื้นที่ในการปลูก Louangphan et al. (2022) แสดงผลวิจัยให้เห็นว่า พื้นที่ปลูกของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่มากขึ้น จำเป็นต้องใช้แรงและทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Kaewlaima et al. (2017) แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในการปลูกมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์ หากเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ผลิตผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ไร่ มีโอกาสที่เกษตรกรเหล่านี้จะยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์ลดลง 1 เท่า

ปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านรายได้จากการผลิต ผลวิจัยของ Suriyachaipun et al. (2023) รายได้จากการทำเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้น 1 บาทต่อปี มีผลทำให้ค่าเฉลี่ยการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น 0.00000024 คะแนน สอดคล้องกับ Suriya et al., (2017) ยืนยันรายได้สุทธิจากการผลิต และต้นทุนการผลิต มีอิทธิพลต่อการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร สุดท้าย Srisompun et al. (2021) แสดงสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้สุทธิจากการผลิตกล้วยหอม เมื่อมีรายได้สุทธิจากการผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้น 1,000 บาทต่อปี ทำให้ปริมาณการผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้น 0.12 ตัน หรือ 120 กิโลกรัม สำหรับปัจจัยทางเศรษฐกิจด้านต้นทุนการผลิต Kaewlaima et al. (2017) ผลวิจัย

พบว่า มีต้นทุนการผลิตทางการเกษตรเฉลี่ย 29,136.21 บาทต่อปี แต่ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยแสดงให้เห็นว่าต้นทุนการผลิตไม่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ซึ่งขัดแย้งกับผลวิจัยของ Srisompun et al. (2021) แสดงสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต้นทุนการผลิตกล้วยหอมพบว่า เมื่อต้นทุนการผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้น 1,000 บาทต่อไร่ ทำให้ปริมาณการผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้น 2.88 ตัน หรือ 2,880 กิโลกรัม

3. ปัจจัยทางการรับข้อมูลข่าวสารกับการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

ปัจจัยทางการรับข่าวสารด้านการเข้าฝึกอบรม โดย Mingsamorn (2022) ผลวิจัยพบว่าเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นย่อมจะมีผลทำให้เกิดการยอมรับการส่งเสริมการปลูกพืชผักในระบบการเพาะปลูกที่ดีสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Louangphan et al. (2022) ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสนับสนุนผลวิจัยของ Kaewlaima et al., (2017) ยืนยันว่าเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับเกษตร จะมีความน่าจะเป็นที่จะยอมรับการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นถึง 82 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่เคยรับการอบรม เหตุเพราะว่าเกษตรกรได้รับการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรส่งผลให้เกษตรกรเกิดความสนใจ และเกิดความเข้าใจในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้นจึงเกิดการยอมรับมากขึ้น สำหรับปัจจัยทางข่าวสารด้านการรับข้อมูลข่าวสาร โดย Wachirawongsakorn & Jamnongkarn (2022) พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ถึงร้อยละ 78.00 โดยแหล่งข้อมูลที่ได้รับมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ได้แก่ เอกสาร และผู้นำชุมชน สื่อในการสร้างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์แก่เกษตรกร คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การพูดคุย และผู้นำชุมชน ซึ่ง Suriyachaipun et al. (2023) ยืนยันว่าการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรมีผลต่อระดับการยอมรับในการทำเกษตร ถ้าหากเกษตรกรมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ครั้งต่อปี มีผลทำให้ระดับการยอมรับในการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น 0.001 คะแนน

4. การยอมรับวิธีการปลูกผลผลิตคุณภาพทางการเกษตร

จากแนวคิดของ Rogers & Shoemaker (1971) ให้ความหมายของการยอมรับ คือ การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ เริ่มตั้งแต่ได้สัมผัส ถูกชักจูงให้ยอมรับ ตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ และยืนยันการปฏิบัตินั้น นอกจากนั้นให้ความหมายแล้วยังได้รวบรวมตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ ซึ่งสรุปได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดินถือครอง หรือทรัพย์สินต่าง ๆ ระดับความรู้ ความสามารถเฉพาะอย่าง และระดับการศึกษาบุคคล ที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตมากกว่าจะมีแนวโน้มยอมรับการ

เปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้มีปัจจัยการผลิตน้อยกว่า และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ บุคคลผู้ตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับบางคนยอมรับเร็ว บางคนยอมรับช้าแม้จะอยู่ในสังคมเดียวกันก็ตาม สุดท้ายปัจจัยด้านพฤติกรรมสื่อสาร ประกอบด้วย การติดตามข่าวสาร ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ข่าวสารที่มาจากภายในชุมชนและภายนอกชุมชน และความใกล้ชิดกับข่าวสาร ซึ่งพฤติกรรมสื่อสารของแต่ละบุคคลสามารถแบ่งประเภทของช่องทางการสื่อสารออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ช่องทางสื่อสารมวลชน เป็นการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนทั้งหมด เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น และช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลที่มีจำนวนไม่มาก รวมถึงการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น ญาติ เพื่อนฝูงหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น นอกจากนั้นในประเทศไทย ได้มีผลวิจัยยืนยันการยอมรับวิธีการปลูกผลผลิตคุณภาพทางการเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว้า คุณภาพของเกษตรกร กระทั่งสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการรับข้อมูลข่าวสาร ดังภาพที่ 1 (Figure 1)

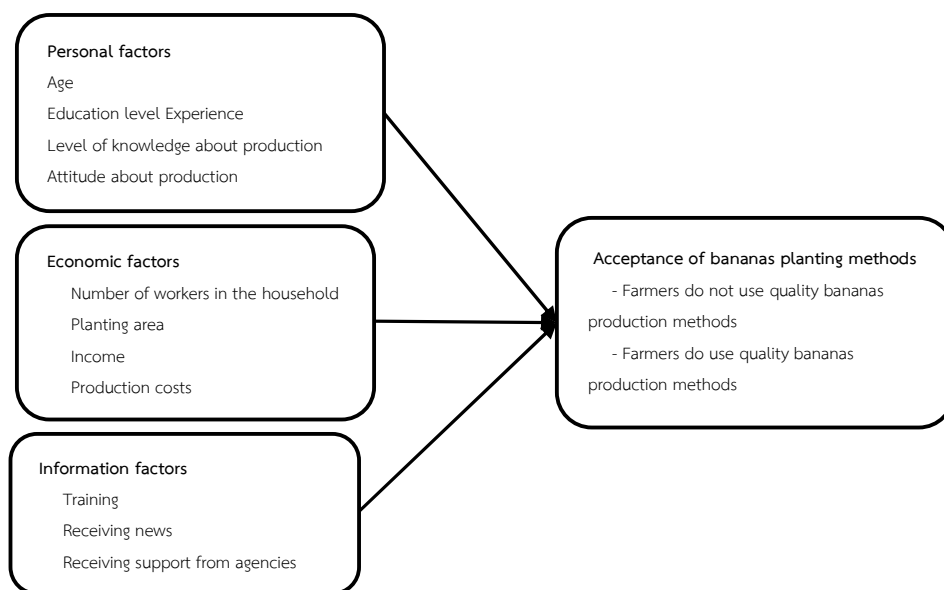

Figure 1 Conceptual framework in research

ผู้วิจัยใช้กระบวนทัศน์งานวิจัย ซึ่งเป็นปฏิฐานนิยม (Post-Positivism) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณสามารถแสดงรายละเอียดจำนวนกลุ่มประชากรจนกลายเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Fowler, 1988) สุดท้ายการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจะสามารถหาผลลัพธ์ของงานวิจัยได้จากการตอบกลับ

ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร ที่สามารถเป็น Generalize ได้ (Creswell, 2003) โดยดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรที่ผลิตกล้วยน้ำว้าในพื้นที่ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไผ่ได้รายงานจำนวนประชากรในเขตพื้นที่ 8 หมู่บ้านของตำบลน้ำไผ่ ณ วันที่ 1 เมษายน 2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,989 คน (ที่มา: <https://www.namphai.go.th/history .php>) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีขนาด 276 คน ดังตารางที่ 1 (Table 1)

Table 1 Village details, population and sample group

Moo	Village Name	Population Number	Sample Number
1	Ban Na Phak Had	734	51
2	Ban Huai Duea	497	35
3	Ban Ton Khanoon	387	27
4	Ban Huay Kom	542	37
5	Ban Huay Niam	601	42
6	Ban Pia	396	27
7	Ban Kok Mon Kaew	247	17
8	Ban Pang Kham Pom	585	40
Total		3,989	276

กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ผลิตกล้วยน้ำว้าในพื้นที่ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีประสบการณ์ปลูกกล้วยน้ำว้าอย่างน้อย 2 ปี และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power ซึ่งการวิเคราะห์โลจิสติกส์เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยตัวแปรตามมีข้อมูลเป็นแบบ Binary Outcome โอกาสที่จะเป็นเกษตรกรผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการปลูกกล้วยน้ำว้าคุณภาพ ร้อยละ 13 ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้พื้นที่เป็นเกณฑ์การจำแนกชั้นภูมิ จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จำนวน 276 คน

เครื่องมือการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับวิธีการปลูกกล้วยน้ำว้าคุณภาพ ซึ่งมีการทดสอบหาความเที่ยงตรงเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ

วิจัย หรือเรียกว่า IOC ผลทดสอบพบว่ามีความมากกว่า 0.66-1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย และการทดสอบค่าความเที่ยง (reliability) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของ Cronbach (Alpha Coefficient: α) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องภายในของผลการตอบแบบสอบถามฉบับเดียวจากการทดลองใช้เพียงครั้งเดียว จากการตรวจสอบพบว่ามีความมากกว่า 0.70 แสดงว่าตัวแปรนั้นมีความเที่ยงสูงกว่าเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและทีมวิจัยนำเอกสารแบบสอบถาม ลงพื้นที่ทั้ง 8 หมู่บ้าน ตามจำนวนที่กำหนด ดำเนินการขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามจะมีคำถามกลั่นกรองกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ท่านเป็นเกษตรกรที่ปลูกกล้วยน้ำว้าหรือไม่ ท่านปลูกกล้วยน้ำว้ามาแล้วอย่างน้อย 2 ปี ใช่หรือไม่ และท่านยินยอมและสมัครใจในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้หรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมและสมัครใจ สามารถตอบแบบสอบถามแบบสอบถามที่เป็นเอกสารเพื่อดำเนินการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถามก่อนเก็บแบบสอบถาม สุดท้ายนำข้อมูลสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์โลจิสติกส์ถดถอยแบบทวิ (binary logistic regression analysis) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีตัวแปรตามที่เป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ตัวแปรต้น 1 ตัว จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (simple regression analysis) ซึ่งสมการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่อยู่ในรูปเชิงเส้น $y = b_0 + b_1x + e$ ซึ่งเป้าหมายของสถิตินี้เพื่อทำนายโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (Vanichbuncha, 2008)

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และการรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกรมีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 52 ปี อายุมากที่สุด 69 ปี อายุน้อยที่สุด 29 ปี โดยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 80.10 และระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 19.90 เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ปี ประสบการณ์สูงสุด 20 ปี ประสบการณ์น้อยที่สุด 2 ปี ซึ่งมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3 คน มากที่สุดอยู่ที่ 6 คน น้อยที่สุดอยู่ที่ 2 คน ส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงาน จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 99.60 และไม่มีการจ้างงาน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 มีพื้นที่ในการปลูกกล้วยน้ำว้าโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8 ไร่ มากที่สุด 20 ไร่ น้อยที่สุด 2 ไร่ สามารถสร้างรายได้

โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 31,782 บาทต่อปี รายได้สูงสุด 75,000 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 8,000 บาทต่อปี มีต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9,333 บาทต่อปี ต้นทุนสูงสุด 70,000 บาทต่อปี ต้นทุนต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้าโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี มากที่สุด 8 ครั้งต่อปี น้อยที่สุด 1 ครั้งต่อปี เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพจำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่เคยรับข่าวสาร 138 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 สุดท้ายไม่เคยได้รับการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 และเคยได้รับการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 48.90

ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร โดยเฉลี่ยมีคะแนนอยู่ที่ 14 คะแนน สำหรับคะแนนสูงสุด 18 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน สุดท้ายเกษตรกรยอมรับกระบวนการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพ เฉลี่ยรวม 17.41 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งเป็นการยอมรับกระบวนการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพในระดับมาก

ระดับทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว้าคุณภาพของเกษตรกร พบว่าทัศนคติต่อการใช้สารจับใบทำให้มีการใช้ปริมาณปุ๋ยน้อยลง มากที่สุด ($\bar{x} = 4.21$, S.D.=0.77) รองลงมาได้แก่ การผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ($\bar{x} = 4.08$, S.D.=0.81) การผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก กับ การผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ดินมีการระบายน้ำที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 4.05$, S.D.=0.90, S.D.=0.88) การผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น ($\bar{x} = 4.03$, S.D.=0.87) แนวทางปฏิบัติการปลูกกล้วยน้ำว้าคุณภาพสามารถวางแผนปรับปรุงบำรุงดินได้เป็นอย่างดี กับ การผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพทำให้คนได้บริโภคกล้วยที่ปลอดภัย ($\bar{x} = 4.01$, S.D.=0.88, S.D.=0.95) และการผลิตกล้วยน้ำว้าด้วยวิธีการมุ่งเน้นคุณภาพทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ($\bar{x} = 3.93$, S.D.=0.92) ดังภาพที่ 2 (Figure 2)

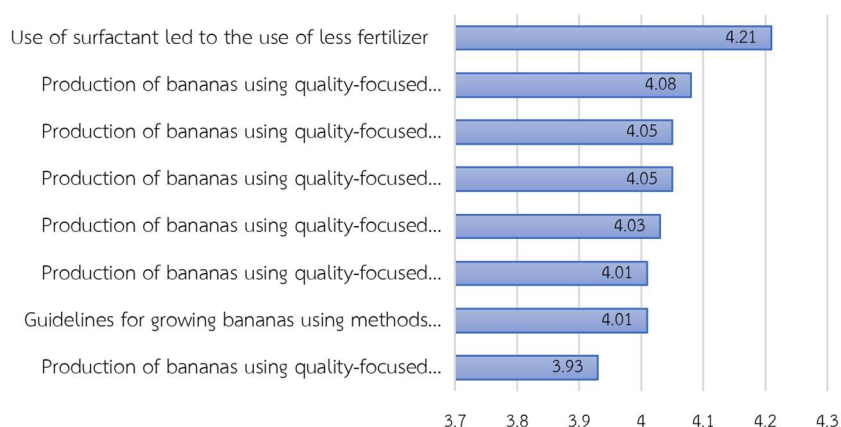

Figure 2 Level of attitude or opinion regarding to the production of quality Namwa bananas by farmers.

ระดับการยอมรับกระบวนการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร พบว่า การเก็บเกี่ยวที่ถูกวิธีสามารถลดความเสียหายได้ กับ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวกล้วยน้ำว่าที่เหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งมากที่สุด ($\bar{x} = 4.01$, S.D.=0.88, S.D.=0.95) รองลงมาได้แก่ การเลือกพันธุ์กล้วยที่เหมาะสมกับดินสามารถเพิ่มผลผลิต ($\bar{x} = 3.98$, S.D.=0.92) ควรจะต้องวิเคราะห์ดินก่อนเมื่อทราบผลจึงจะดำเนินการปรับปรุงดิน กับ วิธีการเลือกพันธุ์กล้วยที่ดีมีผลต่อคุณภาพกล้วยน้ำว่า กับ การตัดแต่งกิ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ ($\bar{x} = 3.96$, S.D.= 1.02, S.D.=0.94, S.D.=0.95) การปลูกและดูแลรักษาต้นกล้วยน้ำว่าที่ถูกต้องมีผลต่อคุณภาพ ($\bar{x} = 3.92$, S.D.=0.94) การตรวจสอบวิเคราะห์ดินถือเป็นการวางแผนสำหรับการบำรุงที่ดี ($\bar{x} = 3.91$, S.D.=0.90) และวิธีการเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่สำคัญ ($\bar{x} = 3.87$, S.D.=0.97) ดังภาพที่ 3 (Figure 3)

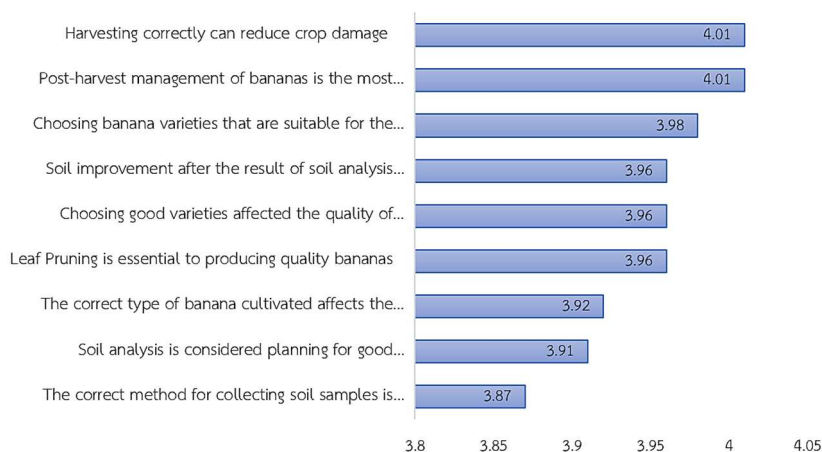

Figure 3 Level of attitudes or opinions regarding to the production of quality Namwa bananas by farmers.

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ วิเคราะห์ครั้งนี้โดยใช้โลจิสติกส์ถดถอยแบบทวิ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ประกอบด้วยตัวแปรต้นทั้งหมด 13 ตัว แบ่งเป็นปัจจัยหลัก 3 ด้าน สำหรับขั้นตอนของการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ เริ่มด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทุกตัวเพื่อพิจารณาถึงปัญหา Multicollinearity ซึ่งผลทดสอบตัวแปรต้นทุกตัวผ่านเกณฑ์ หลังจากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ผู้วิจัยใช้ Backward Method สุดท้ายเพื่อการสรุปที่เข้าใจง่ายจึงต้องมีการปรับให้อยู่ในรูปแบบเชิงเส้นในรูปของ odds หรือ odd ratio ดังนั้นการเขียนสมการถดถอยโลจิสติกส์โดยเขียนในรูป log ของ odds ซึ่งเรียกว่า Logit จากการวิเคราะห์ พบว่า ค่า Chi-square = 252.047 โดย Model Significant = 0.000 แสดงว่ามีตัวแปรต้นอย่างน้อย 1 ตัว ที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่ง Rseudo R

square = 0.716 และสามารถอธิบายเหตุการณ์ในการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพได้ร้อยละ 71.60 ผลการทำนายความถูกต้องของแบบจำลองที่ใช้ในการทำนายร้อยละ 95.60 ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 (Table 2)

Table 2 Bilateral logistic regression analysis results to test the influence between the primary and dependent variables.

Variables	Odd ratio	Marginal effect	Wald	Significant
Constant	0.000	0.472	18.171	0.000*
Age	2.893	0.033	1.535	0.730
Education level	0.896	-0.001	5.185	0.001*
Experience	1.052	0.003	0.261	0.567
Number of workers in the household	1.741	0.018	4.970	0.000*
Hiring labor	1.000	0.000	1.200	0.331
Planting area	1.000	-0.000	2.680	0.326
Income	0.422	-0.040	3.538	0.348
Production costs	0.961	0.002	0.014	0.579
Training	31.207	0.366	18.070	0.000*
Receiving news	3.413	0.042	9.682	0.000*
Receiving support from agencies	1.251	0.004	8.483	0.000*
Attitude about production	0.946	0.005	6.208	0.000*
Level of knowledge about production	1.194	0.001	11.535	0.000*

Remark * Significant 0.050

จากตารางที่ 2 (Table 2) พบว่า แสดงให้เห็นว่ามีปัจจัยที่ผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ทักษะเกี่ยวกับการผลิต ความรู้เกี่ยวกับการผลิต จำนวนแรงงานในครัวเรือน การฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ทักษะเกี่ยวกับการผลิต ความรู้เกี่ยวกับการผลิต มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร ซึ่งระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับเชิงลบ หากเมื่อเกษตรกรมีระดับความรู้สูงขึ้นความน่าจะเป็นในการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพจะลดลง อาจเพราะว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงจะยอมรับวิธีการผลิตที่ได้มาตรฐานที่สูง เช่น GAP ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Srisompun et al. (2021) พบว่าระดับการศึกษาของ

เกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการยอมรับมาตรฐานการรับรองตามการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม (GAP) ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับการผลิตและความรู้เกี่ยวกับการผลิตของเกษตรกร อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยทั้งสองนั้นจะให้เกษตรกรมุ่งให้ความสำคัญและความสนใจ และต้องการปฏิบัติดีการปลูกกล้วยน้ำว่าคุณภาพ เพื่อให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ Wachirawongsakorn & Jamnongkarn (2022) วิจัยเรื่อง ความรู้ทัศนคติ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการผลิตข้าวอินทรีย์ของชาวนาในจังหวัดพิษณุโลก ผลวิจัยยืนยันว่า ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรมีผลต่อการทำเกษตรอินทรีย์

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร อาจเนื่องมาจากจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นจะสามารถช่วยจัดการดูแลผลผลิตและสามารถปฏิบัติตามแนวทางการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Thongdee et al. (2015) ยืนยันว่าการมีแรงงานในกระบวนการผลิตมีผลต่อการปฏิบัติในการผลิตปาล์มน้ำมันของเกษตรกรจังหวัดบึงกาฬ อีกทั้งผลวิจัยของ Suriya et al. (2017) แสดงให้เห็นว่า จำนวนแรงงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

3. ปัจจัยด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การเข้าฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร เนื่องมาจากการเข้าฝึกอบรมและการรับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ ซึ่งการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการยอมรับการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Wachirawongsakorn & Jamnongkarn (2022) ผลวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ การเข้าฝึกอบรม โดยเกษตรกรที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์จากแหล่งข้อมูลที่ได้รับมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ได้แก่ เอกสาร และผู้นำชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ สำหรับ Sookplung et al. (2022) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การได้รับข่าวสารเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการทำเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้องของเกษตรกร อีกทั้งการได้รับการสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ก็มีส่วนในการผลักดันให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ สุดท้าย Nunthadee et al. (2019) ศึกษาเรื่อง ความต้องการรับบริการวิชาการด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เสนอแนะว่า ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรในการผลิตที่ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำช่องทางทางการเข้าถึงแหล่งทุน และการสนับสนุนในด้านการผลิตและการตลาด

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีการจัดฝึกอบรมอย่างทั่วถึงให้แก่เกษตรกร เกี่ยวกับการปลูกและดูแลกล้วยน้ำว่าคุณภาพโดยปฏิบัติตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ยังควรแนะนำเทคนิคทางการตลาด เพื่อเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าของเกษตรกร
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาการเกษตร ควรมีการจัดโครงการสำหรับการให้ข่าวสารหรือการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการเกษตรคุณภาพแก่เกษตรกร ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล เป็นต้น
3. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น ควรมีการมีโครงการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมในการส่งเสริมเกษตรกรให้ยอมรับการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

เกษตรกรมีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 52 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยน้ำว่าโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ปี มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 3 คน ส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 99.60 พื้นที่ในการปลูกกล้วยน้ำว่าโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8 ไร่ สามารถสร้างรายได้โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 31,782 บาทต่อปี มีต้นทุนการผลิตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9,333 บาทต่อปี ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาเคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว่าโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 50.00 สุดท้ายไม่เคยได้รับการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 51.10 และเคยได้รับการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 48.90

ระดับทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร พบว่าทัศนคติต่อการใช้สารจับใบทำให้มีการใช้ปริมาณน้อยลง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การผลิตกล้วยน้ำว่าด้วยวิธีการมุงเน้นคุณภาพทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และการผลิตกล้วยน้ำว่าด้วยวิธีการมุงเน้นคุณภาพเป็นสิ่งที่ไม่ยุ่งยาก กับ การผลิตกล้วยน้ำว่าด้วยวิธีการมุงเน้นคุณภาพเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ดินมีการระบายน้ำที่ดีขึ้น โดยระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร โดยเฉลี่ยมีคะแนนอยู่ที่ 14 คะแนน คะแนนสูงสุด 18 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งระดับการยอมรับกระบวนการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร พบว่า การเก็บเกี่ยวที่ถูกวิธีสามารถลดความเสียหายได้ กับ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวกล้วยน้ำว่าที่เหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเลือกพันธุ์กล้วยที่เหมาะสมกับดินสามารถเพิ่มผลผลิต และควรจะต้องวิเคราะห์ดินก่อนเมื่อทราบผลจึงจะดำเนินการปรับปรุงดิน กับ วิธีการเลือกพันธุ์กล้วยที่ดีมีผลต่อคุณภาพกล้วยน้ำว่า กับ การตัดแต่งกิ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับวิธีการผลิตกล้วยน้ำว่าคุณภาพของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

ระดับการศึกษา ทักษะเกี่ยวกับการผลิต ความรู้เกี่ยวกับการผลิต จำนวนแรงงานในครัวเรือน การฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร และการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนายวิชาสิทธิ์ ชิงหอม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไผ่ ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอคุณเจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไผ่ ที่อำนวยความสะดวกในการประสานงานต่าง ๆ และขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยน้ำไผ่ ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่สละเวลาให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Chaisongkram R, Worrapimphong K. Factors affecting farmer's adoption of palm oil management following oil palm plantation extension workshop in La-ngu District, Satun Province. King Mongkut's Agricultural Journal 2019;37(3):552-558.
- Creswell JW. Research design: Quantitative, qualitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage; 2003.
- Fowler CA. Differential shortening of repeated content words produced in various communicative contexts. Language and Speech 1988;31(4):307-319.
- Jai-aree, A. Guidelines to promote organic agriculture to food security and safety for community: reflection from the operating sector. Silpakorn University Journal 2018; 38(5):1-17.
- Janthong N, Sakkatat P. Good agricultural practices adoption of Mango's FarmeratSamko District, Angthong Province. Journal of Agriculture 2016;32(1):19-27.
- Kaewlaima N, Sreshthaputra S, Limnirankul B, Kramol P. Factors affecting farmers' adoption of organic agricultural practices, Mae Ho Phra Subdistrict, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. Journal of Agriculture 2017;33(3):387-395.
- Khaowisade T. Adoption of Organic Agriculture of Rice Farmers in SamChuk District, SuphanBuri Province 2020 15. The 15th RSU National Graduate Research Conference. Business Administration and Management Articles, Rangsit University 2020;943-954.
- Louangphan J, Kruekum P, Parapanya P, Areesrisom K. Factors influencing organic agriculture standards practices of organic vegetable farmers in vientiane capital, lao people's democratic republic. Maejo Journal of Agricultural Production 2022;4(2):116-127.
- Mingsamorn C, Rungkaeat N, Kruekum P, Pongngamchuen J. Farmers' practices of integrated farming system patterns in Chaeson Sub-district, Muangpan District, Lampang Province. Journal of Agri. Research & Extension 2022;40(1):161-171.
- Nunnally JC. Psychometric theory. 2nd edition. New York: McGraw-Hill; 1978.
- Nunthadee K, Kruekum P, Wongvamtchea A, Jeerat P, Purintrapiba T. Needs for Agricultural Advisory Services of Farmers in San Sai District, Chiang Mai Province. Maejo Journal of Agricultural Production 2019;1(3):49-60.

- Office of Agricultural Economics. Namwa bananas - chili peppers - galangal - bamboo Crops that generate income and are in demand by Chonburi farmers, 2019. Available at: <https://www.oae.go.th>. Accessed March 2, 2024.
- Rogers EM, Shoemaker FF. Communication of Innovations; A Cross-Cultural Approach; 1971.
- Sae-Art P, Fongmul S, Kruekum P, Jeerat P. Farmer's Adoption on Dry-Season Rice Production Technology in Kheuang Municipality, Chiang Khong District, Chiang Rai Province. Maejo Journal of Agricultural Production 2019;1(2):51-62.
- Sookplung D, Thawornratana C, Jai-aree A. Factors affecting organic farming of farmers in suphan Buri Province. Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences 2022;5(3):1166-1184.
- Srisompun O, Tongsook K, Khaengkhan P. Small-scale Farmers' acceptance of organic rice production system in Maha Sarakham Province. Journal of Agri. Research & Extension 2021;39(1):127-138.
- Supapunt P, Intanu P, Chaikampun K. Factor Affecting adoption for vegetables with good agricultural practices standard in the Upper North of Thailand. Journal of Agricultural Research and Extension 2020;38(3):152-170.
- Suriya O, Jatuporn C, Sukprasert P, Pattanakiat S. Factors affecting cavendish banana production of farmers in nong suea district, pathum thani province. Panyapiwat Journal 2017; 9(2): 208-218.
- Suriyachaiyapun K, Sakkat P, Fongmul S, Sangsupho S. Factors affecting the organic agriculture of highland farmers in Chiang Mai Province. Maejo Journal of Agricultural Production 2023;5(1):13-26.
- Thongdee NY, Borisutdi P, Prapatigul P. Factors affecting oil palm production practices by farmers in Bueng Kan Province. Khon Kaen Agriculture Journal 2015;43(1):1025-1031.
- Uttaradit Provincial Agriculture and Cooperatives Office. Basic information of Uttaradit Province, 2021. Available at: <https://www.opsmoac.go.th/uttaradit-dwl-files-432891791044>. Accessed March 2, 2024.
- Vanichbuncha, K. Multivariate analysis. 3rd edition. Department of Statistics Chulalongkorn Business School. Bangkok. 2008: 445.
- Wachirawongsakorn P, Jamnongkarn T. Paddy Farmer's Knowledge, Attitude and Key Factors Affecting the Decision Making on Organic Rice Production of Farmers in Phitsanulok Province. Rajabhat Chiang Mai Research Journal 2022;23(2):190-208.